

פרשת וישלח ילקב התשפ"ו

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

Shiur is sponsored by Rabbi Michael and Jeri Laxmeter
for the refuah shleimah of their granddaughter Avigayil Sara bat Shaina Ahrona

1. בראשית פרק לה (פרשת וישלח)

(א) ויאמר אלהים אליעזר קום עלה בית-אל ושב-שם ועשה-שם מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני עשיו אחיך:
(ב) ויאמר יעקב אל-ביתו ואל כל-אשר עמו הסרו את-אלהי הנכר אשר בתככם והטהרו והחליפו שמלתיכם: (ג) ונקומה ונעלה בית-אל ואעשה-שם מזבח לאל הענה אתי ביום צאתי ויהי עמלי בדרך אשר הלכתי: (ד) ויתנו אל-יעקב את כל-אלהי הנכר אשר בידם ואת-הנזמים אשר באזניהם ויטמן אתם יעקב תחת האלה אשר עם-שכם: (ה) ויסעו ויהיו חתת אלהים על-הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב: (ו) ויבא יעקב לויזה אשר בארץ פנעו הוא בית-אל הוא וכל-העם אשר-עמו: (ז) ויבן שם מזבח ויקרא למקום אל בית-אל כי שם נגלו אליו האלהים בברחו מפני אחיו:
(ח) ותמת דבורה מינקת רבקה ותקבר מתחת לבית-אל תחת האלון ויקרא שמו אלון בכות: פ (ט) ויבא אלהים אל-יעקב עוד בבאו מפעו ארם ויברך אותו: (י) ויאמר-לו אלהים שמו יעקב לא-יקרא שמו עוד יעקב כי אמר-אל-יהנה שמו ויקרא את-שמו ישראל: (יא) ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מחלציו יצאו: (יב) ואת-הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לה אתננה ולזרעך אתריה אתו את-הארץ: (יג) וינעל מעליו אלהים במקום אשר-דבר אתו: (יד) ויבא יעקב מצבה במקום אשר-דבר אתו מצבת אבן ויסד עליה נסד ויצק עליה שמן: (טו) ויקרא יעקב את-שם המקום אשר דבר אתו שם אלהים בית-אל: (טז) ויסעו מבית אל ויהי-עוד בברת-הארץ לבוא אפרתה ותלד רחל ותקש בלדתה: (יז) ויהי בהקשתה בלדתה ותאמר לה המילדת אל-תיראי כי-גם-נה לך בן: (יח) ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן-אוגי ואביו קרא-לו בנימין: (יט) ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה הוא בית לחם: (כ) ויבא יעקב מצבה על-קברתה הוא מצבת קברת-רחל עד-היום: (כא) ויסע ישראל מהלוא למגדל-עדר: (כב) ויהי בשפן ישראל בארץ ההוא ויילך ראובן וישכב את-בלהה פילגש אביו וישמע ישראל פ ויהיו בני-יעקב שנים עשר: (כג) בני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולון: (כד) בני רחל יוסף ובנימין: (כה) ובני בלהה שפחת רחל הן ונפתלי: (כו) ובני זלפה שפחת לאה גד ואשר אלה בני יעקב אשר ילדו בפעו ארם: (כז) ויבא יעקב אל-יצחק אביו ממרא קרית הארבע הוא חברון אשר-גר-שם אברהם ויצחק: (כח) ויהיו ימי יצחק מאת שנה ושמנים שנה: (כט) ויגוע יצחק וימת ויאסף אל-עמיו זקן ושבוע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב בניו: פ

2. רש"י בראשית פרק לה פסוק ח (פרשת וישלח)

ותמת דבורה - מה ענין דבורה בבית יעקב? אלא לפי שאמרה רבקה ליעקב ושלחתי ולקחתיה משם, שלחה דבורה אצלו לפעו ארם לצאת משם, ומתה בדרך; מדברי רבי משה הדרשן למדתיה:

3. פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) בראשית פרק לה פסוק ח (פרשת וישלח)

ותמת דבורה. שאילה מהיכן נמצאת דבורה עם יעקב והכתיב כי במקלי עברתי (שם לב יא), אלא מלמד ששלחה רבקה אמנו להביא את יעקב, וכה"א עד שוב אף אחיך ממך ושלחתי ולקחתיה משם (שם כז מה); מינקת רבקה. לבאר לנו כי היתה דבורה, כי לא נזכר שמה עד עתה, שנאמר וישלחו את רבקה אחותם ואת מינקתה (שם כד נט), ובא הנה להזכיר את שמה:

Lekach Tov is a midrash on the Torah compiled by R. Tuvia b. R. Eliezer, who lived in northern Greece in the 11th century. He utilized the words of the Sages as found in the talmudim and midrashim, as well as those of R. Moshe haDarshan of Narbonne. Shlomo Buber published it in Vilna, 1880, from manuscripts.

4. שכל טוב (בובר) בראשית פרק לה פסוק ח (פרשת וישלח)

ותמת דבורה מינקת רבקה. ומהיכן נמצאת דבורה עם יעקב, והכתיב כי במקלי עברתי את הירדן הזה (בראשית לב יא), אלא מלמד ששלחתה רבקה להביא את יעקב, כדכתיב ושלחתי ולקחתיה משם (שם כז מה), ואירעה אסון בדרך ומתה בבית אל, ובא הכתוב ופירש מי היתה דבורה, שעד עכשיו לא נודע לנו שמה, אלא סתם כתיב וישלחו את רבקה אחותם ואת מינקתה (שם כד נט):

Midrash Sechel Tov on Genesis and Exodus was authored by R. Menachem b. R. Shlomo, who lived in Italy in the beginning of the 12th century and utilized the midrash Lekach Tov. Shlomo Buber published it in Berlin, 1900 - 1901.

5. רבי אברהם בן הרמב"ם בראשית פרק לה פסוק ח (פרשת וישלח) 1186-1237

ותמת דברה. סיפור התורה לזה מורה אל גודל כשרונה ואפשר שהיו מבקרים את קברה ומתפללים שם כמו שנשי ישראל היו נקראות על שמה לברכה [כמו שמצאנו] ודברה אשה נביאה ואמרו בהליכת דבורה אליו כי רבקה שלחה אותה כדי שתביא אותו כמו שאמרה לו ושלחתי ולקחתיו ויתכן שכאשר (יעקב) קרב אל הארץ יצאה דבורה לקראתו והיתה מאיצה עליו לבוא מהר:

6. בראשית פרק כד פסוק נט (פרשת חיי שרה)

וַיִּשְׁלַח אֶת־רַבֵּקָה אֶחָתָם וְאֶת־מִנְקָתָהּ וְאֶת־עֶבֶד אֲבָרָהָם וְאֶת־אֲנָשָׁיו:

7. בראשית רבה (וילנא) פרשה פא סימן ה (פרשת וישלח)

ה [לה, ח] ותמת דבורה מינקת רבקה וגו' ... עד שהוא משמר אבִּלָּהּ שֶׁל דְּבוּרָה בָּאָה לִיהָ בְּשׁוֹרְתָא שְׂמִתָּה אָמוּ, הָדָא הוּא דְּכְתִיב: וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וגו' וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ (בראשית ל"ה:ט'), מִהוּ בְּרָכָה בְּרָכּוֹ רַב אֲחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר בְּרַפְת אַבְלִים בְּרָכּוֹ.

8. מדרש אגדה (בובר) בראשית פרק לה פסוק ח (פרשת וישלח)

[ח] מינקת רבקה. אמה של רבקה:

9. בכור שור בראשית פרק לה פסוק ח (פרשת וישלח)

ותמת דבורה: נראים הדברים: כי רבקה שלחה אל יעקב לשוב, כמו שאמרה לו "ושלחתי ולקחתיו משם".

10. רמב"ן בראשית פרק לה פסוק ח (פרשת וישלח)

(ח) ותמת דבורה מינקת רבקה - לא ידעתי למה נכנס הפסוק הזה בין "ויקרא למקום אל בית אל", ובין "וירא אלהים אל יעקב עוד" והפסיק בענין אחר שהיה בבת אחת ובמקום אחד, כי יעקב בבאו לווזה היא בית אל, בנה מזבח וקרא למקום אל בית אל, ונראה לו האלהים שם ויברך אותו, ולמה הושם הכתוב הזה בתוך ענין אחד: והקרוב מה שאמרו רבותינו (ב"ר פא ה) שירמוז למיתת רבקה, ולכן קרא שם המקום ההוא אלון בכות, כי אין בכי ואנקה על המינקת הזקנה שיקרא שם המקום עליו. אבל יעקב בכה והתאבל על אמו הצדקת אשר אהבתהו, ושלחה אותו שם ולא זכתה לראותו בשונו, ולכן נגלה אליו האלהים וברך אותו לנחמו כאשר עשה ליצחק אביו אחרי מות אברהם (לעיל כה יא). ובשניהם אמרו חכמים (סוטה יד א) ברכת אבליים ברכו. וסיוע לזה מה שאמור למטה (פסוק כז) ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע, ואלו היתה רבקה שם היה מזכיר "אל אביו ואל אמו", כי היא השולחת אותו שם והגורמת לו כל הטובה, ויצחק בעצתה צוה אותו ללכת שם: וכתב רש"י ולפי שהעלימו את יום מותה שלא יקללו אותה הבריות, כרס שיצא ממנה עשו, אף הכתוב לא פרסמה. ומדרש חכמים הוא (פסדר"כ זכור ד /פסיקתא רבת/). והנה גם מיתת לאה לא יזכיר. אבל הכוונה להם מפני שהזכיר המיתה ברמז, ותלה הדבר במניקתה, וכיון שדבר בה למה הסתיר הענין ולא גלהו. וטעם הקללה אינו מחוור, שהרי הזכירו במיתת יצחק (להלן פסוק כט) ויקברו אותו עשו ויעקב בניו. אבל יתכן לומר שלא היה לה כבוד במיתתה, כי יעקב איננו שם, ועשו שונא אותה ולא יבא שמה, ויצחק כהו עיניו ואיננו יוצא מביתו, ולכן לא רצה הכתוב להזכיר שיקברוה בני חת: וכענין הזה מצאתי (באלה הדברים רבה בפרשה כי תצא למלחמה) [תנחומא תצא ד], אמרו אתה מוצא כשמתה רבקה אמרין מאן יפוק קמא, אברהם מת, יצחק יושב בבית ועיניו כהות, יעקב הלך לו לפדן ארם, יפוק עשו רשיעא קמא ויימרון ברייתא ליטין בזיא דהא כדין ינקין, מה עשו הוציאו מטתה בלילה. אמר רבי יוסי בר חנינה, לפי שהוציאו מטתה בלילה לא פרשו הכתובים מיתתה אלא מן הצד, הדא הוא דכתיב ויקרא שמו אלון בכות, שתי בכיות. הדא הוא דכתיב וירא אלהים אל יעקב ויברך אותו, מה ברכו, ברכת אבליים ברכו, עד כאן. והנה בעבור שהיה עשו יחידי בקבורתה פחדו מן הקללה ולא ראו שיהיה לה לכבוד, וזה ענין הרמז: והיתה דבורה עם יעקב, כי אחרי שבאה עם רבקה שבה לארצה, ועתה תבא עם יעקב לראות גברתה. או נתעסקה בגדול בני יעקב לכבוד רבקה ולאהבתה והיתה בביתו. ויתכן שאינה היא המינקת שנאמר בה (לעיל כד נט) וישלחו את רבקה אחותם ואת מניקתה, אבל היתה מינקת אחרת שנשארה בבית לבן ובתואל, ועתה יביא אותה יעקב עמו לכלכל את שיבתה לכבוד אמו, כי כן דרך הנכבדים להיות להם מיניקות רבות, כי רחוק הוא שתהיה הזקנה השליח שתשלח אמו ליעקב כדברי רבי משה הדרשן:

11. ר' נ"ה וויזל בראשית ל"ה

(ח) ותמת דבורה מינקת רבקה - [כתב רש"י] "מה ענין דבורה בבית יעקב? אלא לפי שאמרה רבקה ליעקב 'ושלחתי ולקחתיו משם' שלחה דבורה אצלו לפדן ארם לצאת משם. ומתה בדרך. דברי ר' משה הדרשן" [עכ"ל רש"י] ז"ל.

אמנם אפשר שהיא שלחה אצלו כבר לפני שמונה שנים להשיבו כאשר שלמו י"ד שנים שעבד בשתי בנות לבן. וכאשר השכיר יעקב עצמו עוד על שש שנים ונשאר עם נשיו וילדיו בבית לבן. ועוד אין הדברים מתקבלים על דעתי, כפי הסברא, שתשיבנו רבקה משם בעוד לא שבה חמת אחיו ממנו. ואנו רואים כי עקרת עשו היתה שמורה בקרבו עדיין בשוב יעקב מפדן ארם, וכמבואר בפרשת וישלח. ואין לך לומר שעל פי הדבור שלחה להשיבו, שהרי דעת המקום לא הסכימה לזה אלא לאחר כלות עוד שש שנים. ואם בא הדבור ליעקב שישוב לארץ מולדתו איך סרב יעקב לעבור על מצות אמו. ואין ראייה מן "וישלחתי ולקחתיו משם" שכבר פירשנוהו בסוף פרשת תולדות. גם בעיני הרמב"ן ז"ל לא ישרו דבריו, ואמר שרחוק הוא שתהיה הזקנה השליח שתשלח אמו ליעקב.

וכפי הנראה לדעתי שכאשר ראתה רבקה שבנה יעקב צריך להתאחר בבית לבן ימים רבים, כי לא שב חמת אחיו ממנו, ושהתחתן שם עם שתי בנות אחיה והוליד בנים שלחה לו את האשה המבורכת הזאת את דבורה מינקתה להיות לו לעזר בגידולי בניו הקטנים. ובשוב יעקב עם כל ביתו מפדן ארם שבה עמו אל ארץ כנען. ובהיותה אשת חיל ויראת ה' נזכר שמה ומותה בתורה. וזכר שבכו עליה בכי גדול עד שקראו מקום קברה "אלון בכות", כי ספדוה יעקב ונשיו וזרעו שהטיבה לעשות עם כולם. ואולי ילמדנו הכתוב עוד שאמנו רבקה זכתה לינק משדי הצדקת הזאת שסייעה גם כן בשלמותה להורותינו, שצריך כל אדם להקפיד בקחתו מינקת לבניו לבחור באשה בעלת יראת י"י ומדות טובות. וזה ענין טבעי בהיות החלב מזון הילד וישוב לדם הניזון. וכן "האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות?... ותקרא את אה הילד". ואולם למה בא ספור זה לכאן להפסיק בין המעשים הנזכרים בפרשה, אבאר בעז"ה.

12. בראשית פרק כז (פרשת תולדות)

(ה) ורבקה שמעת בדבר יצחק אליעזר בנו וילך עשו השדה לצוד ציד להביא: (ו) ורבקה אמרה אליעזר בנו לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אליעזר אחיה לאמר: (ז) הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים ואכלה ואברככה לפני ה' לפני מותי: (ח) ועתה בני שמע בקולי לאשר אני מצוה אתך: (ט) לך-נא אליהצאן וקח-לי משם שני גדי עזים טובים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב: (י) והבאת לאביך ואכל בעבר אשר יברכך לפני מותו: (יא) ויאמר יעקב אל-רבקה אמו הן עשו אחי איש שער ואנכי איש חלק: (יב) אולי ימשלי אבי והייתי בעיניו כמתעטע ויהבאתי עלי קללה ולא ברכה: (יג) ותאמר לו אמו עלי קללתך בני אך שמע בקולי ואלך קח-לי:...

(מא) וישטם עשו את-יעקב על-הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אכל אבי ואהרנה את-יעקב אחי: (מב) ויגד לרבקה את-דברי עשו בנה הגדל ותשלח ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחי מתנחם לך להרעה: (מג) ועתה בני שמע בקולי וקום ברח-לך אל-לבן אחי חרנה: (מד) וישבת עמו ימים אחדים עד אשר-תשוב חמת אחיך: (מה) עדי-שוב אף-אחיה ממך ושכח את אשר-עשית לו וישלחתי ולקחתיה משם למה אשכל גם-שניכם יום אחד: (מו) ותאמר רבקה אליעזר קחתי בחיי מפני בנות חת אמ-לקח יעקב אשה מבנות-חת כאלה מבנות הארץ למה לי חיים:

13. בראשית פרק כח פסוק א (פרשת תולדות) - י (פרשת ויצא)

(א) ויקרא יצחק אליעזר ויברך אתו ויצוהו ויאמר לו לא-תקח אשה מבנות פנען: (ב) קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח-לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך: (ג) ואל שדי יברך אתך ויפרך ויברך ויהיית לקהל עמים: (ד) ויתר לך את-ברכת אברהם לך ולזרעך אתה לרשתה את-ארץ מגידו אשר-נתנו אליהם לאברהם: (ה) וישלח יצחק את-יעקב וילך פדנה ארם אל-לבן בן-בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו: (ז) וישמע יעקב אלי-אביו ואל-אמו וילך פדנה ארם: (י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה: (טו) והנה אנכי עמך ושמרתיה בכל אשר-תלך ונהשבתיה אל-האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי את אשר-דברתי לך:

14. תרגום אונקלוס בראשית פרק כז פסוק יג (פרשת תולדות)

ואמרת ליה אמיה עלי אתאמר בנבואה דלא ייתון לטיא עלך ברי ברם קביל מני ואיזיל סב לי.

15. רש"י בראשית פרק כז (פרשת תולדות)

(מב) ויגד לרבקה - ברוח הקדש הגדל לה מה שעשו מהרהר בלבו: (מה) - גם שניכם - אם יקום עליך ואתה תהרגנו יעמדי בניו ויהרגוה; ורוח הקדש נזרקה בה ונתנבאה שפיוס א' ימותו, כמו שמפרש בפרק המקנא לאשתו: (סוטה יג א):

16. כתר יונתן בראשית פרק כז פסוק מב - מה (פרשת תולדות)

(מב) והתגלה לרבקה ברוח הקודש את דברי עשו בנה הגדול שחשב בלבו להרוג את יעקב ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר לו הנה עשו אחיך אורב לך מארב ונועץ עליך להרגך: (מה) עד שינוח רוגזו של אחיך ממך, וישכח את

מה שעשית לו, ואשלחה ולקחתיו משם, למה אשכל גם שניכם ביום אחד, שאתה נהרג והוא גולה, כמו ששכלה חוה מן הבל שהרגו קין וגלו שניהם מפני אדם וחווה, כל ימי חייהם של אדם חוה:

17. בראשית פרק ל פסוק כה - לד (פרשת ויצא)

(כה) ויהי כאשר ילדה רחל את-יוסף ויאמר יעקב אל-לֵבָן שלחני ואלֵכָה אל-מקומי ולא רצִי: (כו) תָּנָה את-נָשִׁי ואת- ילְדֵי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּי אִתָּךְ בְּהֵן ואלֶכָה בִּי אִתָּךְ יְדַעַת אֶת-עֲבַדְתִּי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּי: (כז) ויאמר אליו לֵבָן אִם-נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נחֲשִׁיתִי ויִבְרַכְנִי ה' בְּגִלְלָתִי: (כח) ויאמר נִקְבָּה שְׁכָרְךָ עָלַי וְאֶתְנָה: (כט) ויאמר אליו אתה יְדַעַת אֶת אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ וְאֶת אֲשֶׁר-הֵינָה מִקִּנְיֶנִּי אִתִּי: (ל) כִּי מַעֲטֹ אֲשֶׁר-הָיָה לָךְ לִפְנֵי ויִפְרֹץ לְרֵב ויִבְרַךְ ה' אֶתְךָ לְרִגְלִי וְעַתָּה מָתִי אַעֲשֶׂה גַם-אֲנִי לְבֵיתִי: (לא) ויאמר מֶה אֶתְּוֹלֶךָ ויאמר יַעֲקֹב לֹא-תִתְּנֵנִי לִי מְאוּמָה אִם-תַּעֲשֶׂה-לִּי הַדָּבָר הַזֶּה אֲשׁוּבָה אֶרְעֶה צֹאנֶךָ אֲשָׁמְרֶ: (לב) אֲעֹבֵר בְּכָל-צֹאנֶךָ הַיּוֹם הַזֶּה מִשָּׁם כִּלְיָשָׁהוּ נָקֹד וְטָלוּא וְכָל-שֵׂה-חֹמֶם בְּכִשְׂבִּים וְטָלוּא וְנָקֹד בְּעֵגִים וְהָיָה שְׁכָרִי: (לג) וְעַתָּה- בִּי צִדְקָתִי בְּיוֹם מִחֹר כִּי-תָבוֹא עַל-שְׁכָרִי לִפְנֶיךָ כָּל אֲשֶׁר-אֵינְנִי נָקֹד וְטָלוּא בְּעֵזִים וְחֹמֶם בְּכִשְׂבִּים גָּנוּב הוּא אִתִּי: (לד) ויאמר לָבָן הֵן לִי יְהִי כַדְבָּרְךָ:

18. בראשית פרק לא (פרשת ויצא)

(ג) ויאמר ה' אֱלֹהֵי-יַעֲקֹב שׁוּב אֶל-אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ: (ד) וישלח יַעֲקֹב ויקרא לְרַחֵל וּלְלֵאָה הַשֹּׁדָה אֶל-צִאֲנֹן: (ה) ויאמר לָהֶן רְאֵה אֲנִי אֶת-פָּנַי אֲבִיכֶן כִּי-אֵינְנִי אֵלַי כְּתָמֵל שְׁלֹשָׁם וְאֵלֹהֵי אֲבִי הֵיךְ עִמָּדִי: (ו) ואתְנָה יְדַעְתָּן בִּי בְּכָל-פְּחִי עֲבַדְתִּי אֶת-אֲבִיכֶן: (ז) וְאֲבִיכֶן הִמָּל בִּי וְהִסְלַף אֶת-מִשְׁפַּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מַגִּים וְלֹא-נִתְּנִי אֱלֹהִים לְהִרְעֵ עִמָּדִי: (ח) אִם-כֹּה יֹאמֶר נִקְדִים יְהִי שְׁכָרְךָ וְיִלְדוּ כָל-הַצֹּאֵן נִקְדִים וְאִם-כֹּה יֹאמֶר עֲקֹדִים יְהִי שְׁכָרְךָ וְיִלְדוּ כָל-הַצֹּאֵן עֲקֹדִים: (ט) ויצל אֱלֹהִים אֶת-מִקְנֶה אֲבִיכֶם ויִתְּנוּ-לִי: (י) ויהי בַּעַת יָחַם הַצֹּאֵן וְאֲשָׁא עֵינִי וְאֶרָא בְּחֹלֶם וְהִנֵּה הָעֵתִידִים הָעֹלִים עַל-הַצֹּאֵן עֲקֹדִים נִקְדִים וְכִרְדִים: (יא) ויאמר אֵלַי מִלֵּאָה הָאֱלֹהִים בְּחֹלֶם יַעֲקֹב וְאִמְרָה הִנֵּנִי: (יב) ויאמר שֶׁ-אֵנָּה עֵינִי וְרָאִה כָּל- הָעֵתִידִים הָעֹלִים עַל-הַצֹּאֵן עֲקֹדִים נִקְדִים וְכִרְדִים כִּי רָאִיתִי אֶת כָּל-אֲשֶׁר לָבָן עָשָׂה לָךְ: (יג) אֲנִי הָאֵל בֵּית-אֵל אֲשֶׁר מִשְׁחַת שָׁם מִצְבָּה אֲשֶׁר נִדְרָת לִי שָׁם נִדְרָה עָתָה קוּם צֵא מִן-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְשׁוּב אֶל-אֶרֶץ מִוְלָדְתְּךָ...: (יד) כִּי כָל-הָעֵשָׂר אֲשֶׁר הָצִיל אֱלֹהִים מֵאֲבִינִי לָבוֹ הוּא וְלִבְנֵינִי וְעַתָּה כָּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֵלַי עָשָׂה:

19. בראשית פרק לא (פרשת ויצא)

(כ) ויגִנֵּב יַעֲקֹב אֶת-גֹּלֶב לָבָן הָעֹרֵם עַל-כִּלְיָהּ הַגִּיד לוֹ כִּי בָרַח הוּא: (כא) ויִבְרַח הוּא וְכָל-אֲשֶׁר-לוֹ וַיָּקָם וַיַּעֲבֹר אֶת-הַנָּהָר וַיֵּשֶׁם אֶת-פָּנָיו הָרַגְלָעַד...: (כב) וַיֵּגֶד לָלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב: (כג) וַיִּקַּח אֶת-אֲחִיו עֲמֹו וַיִּרְדּוּ אַחֲרָיו וַיִּדְרֹךְ שְׁבַעַת יָמִים וַיִּדְבֹּק אֹתוֹ בְּתֵר הַגְּלָעַד: (כד) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-לָבָן הָעֹרֵם בְּחֹלֶם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְׁמַר לָךְ פֶּן-תִּדְבֹּר עִם- יַעֲקֹב מִטֹּב עַד-רָע:

20. בראשית פרק לב פסוק י - יג (פרשת וישלח)

(י) ויאמר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אֲבִי אֲבִרְהָם וְאֵלֹהֵי אֲבִי יִצְחָק ה' הָאֵמֶר אֵלַי שׁוּב לְאֶרֶצְךָ וְלִמְוֹלָדְתְּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ: (יא) קִטְנִיתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל-הָאֱמָת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת-עַבְדְּךָ כִּי בְּמִקְלִי עֲבַרְתִּי אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הֵינִי לְשִׁנִּי מִחֲנוּת: (יב) הַצִּילֵנִי גַם מִיַּד אֲחִי מִיָּד עֲשׂוֹ כִּי-יִרְאֶה אֹתוֹ פֶּן-יָבוֹא וְהִפְנִי אִם עַל-בָּנִים: (יג) וְאִתָּה אֲמַרְתָּ הֵיטֵב אִיטִיב עִמָּךְ וְשָׁמַתִּי אֶת-יָרְעֶךָ כְּחֹל הַיּוֹם אֲשֶׁר לֹא-יִסְפָּר מְרֹב:

21. בראשית פרק לג (פרשת וישלח)

(ד) ויִרְץ עֲשׂוֹ לִקְרֹאתוֹ וַיִּתְּבֹלְהוּ וַיִּפֹּל עַל-צוּאָרוֹ וַיִּשְׁקָהוּ ויִבְכּוּ: ... (ט) וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ יִשְׁלֵי רַב אֲחִי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר-לָךְ: (י) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-נָא אִם-נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלִקְחַת מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי עַל-כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פָּנַי אֱלֹהִים וְתִרְצֵנִי: (יא) קַח-נָא אֶת-בְּרִכְתִּי אֲשֶׁר הִבָּאת לָךְ כִּי-יִתְּנֵנִי אֱלֹהִים וְכִי יִשְׁלִי-כָּל וַיִּפְצַר-בּוֹ וַיִּקַּח: (יב) וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנִלְכָּה וְאֶלְכָה לְנִגְדָּךְ: (יג) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנָי יִדְעָה כִּי-הֵינִי לְרַפִּים וְהַצֹּאֵן וְהַבָּקָר עֲלֹת עָלַי וַיִּדְפְּקוּם יוֹם אֶחָד וַיָּמָתוּ כָּל-הַצֹּאֵן: (יד) יַעֲבֹר- גַּם אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וְאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרִגְלִי הַמְּלֹאכָה אֲשֶׁר-לִפְנֵי וְלִרְגְלִי הַלְדִים עַד אֲשֶׁר-אָבֹא אֶל-אֲדֹנָי שְׁעִירָה: (טו) וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֲצִיגֶה-נָא עִמָּךְ מִן-הָעֵם אֲשֶׁר אִתִּי וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה אֲמַצְאֶתְךָ בְּעֵינִי אֲדֹנָי: (טז) וַיִּשָּׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֲשׂוֹ לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה: ... (יז) וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֹם עִיר שְׁכָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בָּבֹאוּ מִפְּנֵי אֲרָם וַיִּסַּח אֶת-פָּנָיו הָעִיר:

22. Insights of Rabbi Joseph B. Soloveitchik – Saul Weiss, pages 84-85

Deborah—Leader of an Underground Movement

"Deborah, Rebekah's nurse died, and was buried under the oak below Bethel; so it was named *Allon Bachuth* ("the oak of the weeping") (Gen. 35:8).

Rashi comments that Deborah was the same nurse who accompanied Rebekah when she left her father's house. Rebekah, we know, was a young girl who possessed extraordinary *hesed*. We all know the incident that took place at the house of Bethuel and Laban, and coming from a pagan orgiastic society, how was it that she possessed such *great* humility and *hesed* typical of a daughter of Abraham? How did this happen? Why was she not influenced by her family and society?

The Rav theorized that there must have been an "underground community" in Haran, preaching Abraham's morality. Rebekah was part of this underground movement. She studied and absorbed Abraham's philosophy and adopted his *Weltanschauung*—living by his principles of justice and righteousness. Who was the leader of this underground movement? Deborah!

Why was the death of an old woman so significant that it was recorded in the Torah? Apparently, Deborah played a major role in shaping the history and the destiny of the Jewish people. Deborah's death, and the naming of the place where she died, was recorded because her life was historically important. Deborah was the leader of a moral underground movement, and a most effective leader at that.

The question may be posed regarding Rebekah—why was it necessary for her to be brought up in a pagan home? Why could she not have been raised in a home similar to Abraham's? The Rav compared Rebekah's environment to that of the Israelites during their long period of bondage in Egypt. The Torah teaches that in Egypt they became "a great nation" (Deut. 26:5). The Israelites were subjected to merciless persecution. Yet, somehow, even in order for them to experience the evils of immorality, spiritually, had Rebekah been brought up in a *halachically* Jewish home, she could not have appreciated the greatness and beauty of the moral philosophy that cannot be grasped when one experiences the bad (notes from Motzei Shabbos Shiurim).